

● آیه شریفه ۵۳

﴿ کتاب و فرقان: ﴾

﴿ مصداق: ﴾

﴿ کتاب: تورات

﴿ فرقان:

﴿ بخشی از تورات

﴿ خود تورات

﴿ غیر از تورات

« متعلّق فرقان:

« فرق مذموم: ناصحیح

« فرق ممدوح: صحیح

« عدم جمع فرقان و تحریف:

« تورات اولیه: عامل هدایت

« فرقان شدن قرآن کریم

« راهکار تحقق فرقان: تقوای الهی

﴿ آثار کتاب:﴾

﴿ فرقان

﴿ هدایت

﴿ ضیاء و نور

﴿ شفاء و رحمت

﴿ ذکر

● آیه شریفه ۵۴

﴿ یا قوم:

﴿ مفهوم: ناظر به رجال، اعم از رجال و نساء

﴿ مدلول: تحبیب

﴿ ظلمتم انفسکم:

﴿ ریشه ظلم: جهل علمی یا عملی

﴿ متعلق ظلم:

﴿ خود

﴿ دیگران: بازگشت به ظلم به خود

﴿ خداوند: بازگشت به ظلم به خود

﴿ بارئکم:﴾

﴿ ریشه لغوی: از ماده «برء»﴾

﴿ مفهوم: آفریدگار حسابگر منفصل

﴿ مدلول: رابطه خلق و امر به قتل

﴿ فاقتلوا انفسکم:﴾

﴿ «ف»: تعقیبیه

﴿ اشکال:

﴿ عدم امکان جمع تحقق فرمان قتل و عفو بنی اسرائیل

﴿ دلالت آیه ۶۶ سوره نساء: عصیان بنی اسرائیل از قتل

﴿ احتمالات:

﴿ دلالت نفس بر هوای نفس (فاقتلوا اهوائکم)

﴿ صدور فرمان و عفو فوری (عدم تحقق قتل)

﴿ قتل تعدادی اندک و عفو سایرین

﴿ قتل تعدادی زیاد و عفو سایرین

﴿ تقویت احتمال ۲:﴾

﴿ احتمال ۱: خلاف ظاهر

﴿ احتمال ۳ و ۴:

﴿ قلت مومنان

﴿ عصیانگری مردم

﴿ تقویت احتمال ۳ و ۴:﴾

- ﴿ ضعف قول ۱: خلاف ظاهر
- ﴿ ازدیاد مومنین بنی اسرائیل
- ﴿ احتمال تاثیر کلام حضرت موسی(ع)
- ﴿ آیه ۶۶ نساء: موید تحقق قتل
- ﴿ امکان جمع عفو در عین تحقق قتل
- ﴿ تحقق توبه علیرغم اجرای فرمان قتل
- ﴿ تعدد و شدت معجزه: مشدد عذاب

« انفسکم: دیگرکشی نه خودکشی

« فتاب علیکم:

« بازگشت ضمیر به خداوند

« انواع توبه:

« عوام

« خواص

« اخص

﴿ خیر لکم:﴾

﴿ متعلّق:﴾

﴿ برای قاتلان

﴿ برای مقتولین

﴿ برای بازماندگان

﴿ چگونگی: تکرار باری:﴾

﴿ امر خداوند جداکننده از عدم

﴿ رزق پس از تسلیم امر شدن

● آیه شریفه ۵۵

﴿ قَلْتُمْ:

﴿ بنی اسرائیل:

﴿ همراهان موسی(ع) در میقات

﴿ باقیماندگان با هارون(ع)

﴿ مخاطب آیه کیست؟

﴿ پاسخ: وحدت فکری، موید:

﴿ آیات

﴿ روایات

﴿ لن نومن لك:﴾

﴿ متعلق:﴾

﴿ ایمان به تورات

﴿ اقرار به حقانیت تورات

﴿ ایمان به کلام موید تورات حضرت

﴿ قائلان:﴾

﴿ منکران اصل تورات

﴿ قبول اجمالی و رد تفصیلی تورات

﴿ قبول حدوثی تورات و خطر بقائی ارتداد

﴿ ضعف ایمان به تورات و درخواست رویت جهری

﴿ نری الله: ریشه:

﴿ جهل علمی: حس گرایي:

﴿ جعل بت

﴿ رویت جهري

﴿ جهالت عملی: لجبازی و بهانه گیری

﴿ جهره:﴾

﴿ مفهوم: ظهور

﴿ انواع: مسموع، مُبصر

﴿ تعابیر ناپسند بنی اسرائیل

﴿ رویت جهری:

﴿ امتناع رویت جهری

﴿ امکان رویت جهری

﴿ نظر مختار: لایدرکه الابصار...

﴿ فاخذتكم الصاعقه:﴾

﴿ مفهوم صاعقه:

- ﴿ صوت شدید
- ﴿ صیحه آسمانی
- ﴿ لشکر آسمانی با صدای مخوف
- ﴿ آتش نازل شده از آسمان: صحیح

﴿ انواع صاعقه:

- ﴿ آتش
- ﴿ عذاب
- ﴿ مرگ: محل بحث
- ﴿ راز نزول صاعقه: امتناع رویت مجرد محض

﴿ اثر صاعقه: ﴾

﴿ قوم: هلاکت

﴿ حضرت: مدهوشی:

﴿ حقیقت مدهوشی: حالات عقل:

﴿ عادی و فعال

﴿ اسارت ذیل هوی

﴿ عدم ظهور تحت نور اعلی

﴿ مخالفین: نظر: بیهوشی:

﴿ «جَعَلَهُ دَكَّاءَ»

﴿ «أَفَاقَ»

﴿ «تُبْتُ إِلَيْكَ»

« رد نظر مخالف:

- « مصونیت معصوم از اغماء، سهو و ...
- « کوه و ماسوی الله خادم ولی خدا
- « عدم امکان اخذ وحی با بیهوشی
- « اعجاز انبیاء نمادی از قیامت
- « عدم دلالت توبه و انابه بر وقوع گناه

﴿ انتم تنظرون:﴾

﴿ دیدن متقاضیان توسط سایرین

﴿ تنظرون: تنتظرون

﴿ اول موت و مراحل مقدماتی است

﴿ نظر مختار: دیدن مرگ باصاعقه

● آیه شریفه ۵۶

﴿ بعثناکم:

- ﴿ واکنش حضرت موسی علیه السلام به مرگ قوم
- ﴿ اثر بعث بر بنی اسرائیل: مشاهده آیات انفسی پس از آفاقی
- ﴿ نتیجه بعث: اثبات امکان رجعت:
- ﴿ عدم محذور عقلی و نقلی احیاء مردگان در دنیا
- ﴿ اثبات نقلی رجعت و عدم امکان اثبات نقلی
- ﴿ عدم دلالت احیاء بر احیاء سایر اقوام در آینده
- ﴿ عدم امتناع عقلی و نقلی وقوع احیاء در آینده

﴿ مخالفین رجعت:﴾

﴿ شبهه: رجعت معجزه و مختص رسول

﴿ پاسخ: بعد نبی امام کرامت دارد

﴿ شبهه: امکان رجوع: تجری عاصیان

﴿ پاسخ:

﴿ رجوع بدون اعلام: منافی تجری

﴿ عام نبودن رجوع: منافی تجری

﴿ جمع بندی:﴾

﴿ هشدار به اهل کتاب و مشرکان

﴿ تنبه به یهودیان درباره لجاجت

﴿ تسلی حضرت(ص) بابت مخالفتها

﴿ ترتیب وقایع:

﴿ گوساله پرستی، درخواست رویت

﴿ درخواست رویت، گوساله پرستی

● آیه شریفه ۵۷

﴿ ظَلَّلْنَا:

﴿ مفهوم: سایبان قرار دادن
﴿ کاربرد ظل: محمود، مذموم

﴿ الغمام:

﴿ مفهوم: ابر
﴿ تفاوت غمام و سحاب
﴿ ویژگی های سایبان

﴿ انزلنا:

﴿ مفهوم:

﴿ فرو فرستادن

﴿ سایر معانی

﴿ احتمال در آیه:

﴿ نزول از مخزن غیب

﴿ نزول از فضای بالا

﴿ مَنْ و سلوی:

﴿ مفهوم شناسی:

﴿ مفهوم مَنْ

﴿ مفهوم سلوی

﴿ رابطه مَنْ و سلوی:

﴿ تفاوت و تباین

﴿ ذکر خاص بعد از عام

﴿ کَلُوا:﴾

﴿ مفهوم امر به اکل

﴿ دلالت اکل در مَنْ و سلوی

﴿ متعلّق:

﴿ منع ذخیره سازی

﴿ بی فایده‌گی ذخیره سازی

﴿ وما ظلمونا... ﴾

- ﴿ متعلق ظلم: عام، خاص
- ﴿ آیات بازگشت ظلم به خود
- ﴿ چرایی بازگشت ظلم به خود
- ﴿ وجه جمع بودن «ظلمونا»
- ﴿ دلیل التفات در «یظلمون»

● آیه شریفه ۵۸

﴿ قریه:

﴿ مفهوم: عمران و آبادی مادی

﴿ کاربرد در قرآن: ۵۶ بار

﴿ محل قریه:

﴿ بیت المقدس: مائده ۲۱: رد:

﴿ ۲۱ مائده قبل سرگردانی است و آیه بعد آن

﴿ بنای بیت المقدس بعد حضرت موسی(ع)

﴿ پاسخ رد:﴾

- ﴿ دلالت فكلوا... بر تقدس مكان
- ﴿ دلالت وادخلوا... بر تقدس مكان

﴿ رد پاسخ رد:﴾

- ﴿ بقاء دليل عدم ورود اوليه
- ﴿ ورود به بيت المقدس بعد حضرت
- ﴿ دلالت ارض مقدس بر شامات

﴿ اريحا: بخشی از فلسطين امروز

﴿ حد قريه: شهر است نه روستا

﴿ فكلوا:﴾

﴿ اكل: مطلق تصرف

﴿ دلالت اكل و دخول بر سکونت

﴿ الباب:

﴿ باب الحطه

﴿ مصداق:

﴿ در ورودی منطقه اریحا

﴿ در قبه مقدسی در بیابان

﴿ یکی از درهای بیت المقدس

﴿ سجّدا:﴾

﴿ جمع ساجد

﴿ احتمالات:

﴿ ورود با حال خضوع و خشوع

﴿ ورود در حال انحناء

﴿ ورود برای سجده و عبادت

﴿ سجده بر درگاه قریه

﴿ حطّه:﴾

﴿ اسم مصدر: ریزش گناهان

﴿ استعمال کلمه مشابه توسط قوم

﴿ سنزید المحسنین:﴾

﴿ مفهوم احسان:﴾

﴿ عمل نیک

﴿ نیکی به غیر

﴿ مصداق محسن در آیه

﴿ دلیل تغییر سیاق

« اوصاف محسنین:

« قلت خواب « استغفار سحر « انفاق اموال

« زخرف گریزی « عمل به دین « اقامه صلاه

« دادن زکات « موقن به آخرت « جهاد مخلصانه

« صبر در راه خدا « کرامت و گذشت « راجی خائف

« کرنش مقابل حق « عشق به آیات حق « میل به صالحان

« شرم از ذنوب « انفاق در سختی « کظم غیظ

● آیه شریفه ۵۹

﴿ فبدّل:

﴿ مفهوم: تغییر (با تفاوت)

﴿ احتمالات:

﴿ مخالفت عملی

﴿ مخالفت لفظی

﴿ نحوه تبدیل: غیرقابل توجیه

﴿ مرتکبان: تکرار ظلموا:

﴿ تاکید بر اخراج ظالمان

﴿ تعلیل حکم: ریشه رجز

﴿ تاکید و تشدید قبح ظلم

﴿ تبیین قاعده عذاب الهی

﴿ چرایی تبدیل: صعوبت تعبّد

﴿ رجز:﴾

﴿ مفهوم: عذاب موجد اضطراب

﴿ مصداق: احتمالا طاعون

﴿ تعابیر ناظر به رجز:

﴿ ارسلنا

﴿ انزلنا

﴿ بما کانوا یفسقون:

﴿ ماضی استمراری: مفید فسق مستمر

﴿ قاعده: نزول رجز نتیجه مطلق فسق

● آیه شریفه ۶۰

﴿ استسقی:﴾

﴿ مفهوم: درخواست سیراب شدن

﴿ متقاضی استسقاء:

﴿ بنی اسرائیل از حضرت

﴿ حضرت از خداوند

﴿ عناصر استسقاء:

﴿ سائل مستسقی: حضرت موسی علیه السلام

﴿ مسئل عنه: آب

﴿ مسئل: خداوند متعال

﴿ ماهیت استسقاء: اظهار عجز در مقابل خداوند

﴿ اضرب: نعمت:

﴿ بدون شرکت بشر

﴿ با شرکت بشر:

﴿ حضور در صحنه

﴿ اعتقاد مردم به حضرت

﴿ زحمت حضرت

﴿ حَجَر:﴾

﴿ «ال»: در الحجر:﴾

﴿ عهد

﴿ جنس

﴿ ویژگی حجر:﴾

﴿ مربع به اندازه سر انسان

﴿ محل قرار دادن لباس حضرت

﴿ اخذ شده در مسیر راه

﴿ فانفجرت:﴾

﴿ تفاوت انفجار و انبجاس:﴾

﴿ تفاوت در شدت

﴿ تفاوت در مجرا

﴿ تفاوت در نیاز

محل انفجار:

مقریه معهود

بیابان:

مقریه آب کافی داشت

دلالت «کلوا» و «اشربوا»

رحلت حضرت در بیابان

عبارات موجود در تورات

« ترتیب سرگردانی و استسقاء

« طریق نیل به آب:

« طبیعی علمی: کندن زمین آماده

« فراطبیعی و معنوی عام: تقوای مردم

« معنوی خاص: نماز استسقاء

« معنوی اخص: معجزه عصا و آب

« ابعاد معجزه:

« گاهی عامل تغذیه علمی

« گاهی تغذیه علمی و مادی

﴿ رزق الله:﴾

﴿ مصداق:﴾

﴿ همه نعمتهای بنی اسرائیل

﴿ آب و نعمتهای ناشی از آن

﴿ التفات:﴾

﴿ کلام حضرت نه خداوند

﴿ از باب تادیب است

﴿ لا تعثوا:﴾

﴿ مفهوم:﴾

﴿ مطلق تعدی از حد

﴿ شدت فساد

﴿ تفاوت:﴾

﴿ عیث: غالبا فساد محسوس

﴿ عثی: مطلق فساد

◀ عامل فساد:

◀ گاهی فقر

◀ گاهی برخورداری

◀ متعلّق فساد:

◀ طغیان در اکل و شرب

◀ طغیان در بهره برداری از آب

◀ مطلق فساد: اولی است

﴿ ریشه فساد: نفی اعجاز: ﴾

﴿ ماهیت معجزه: تبدیل عناصر به هم

﴿ معجزه فعلی:

﴿ واحد: انفجار سنگ

﴿ متعدد: انفجار سنگ، جریان آب

﴿ انواع اختلاف:

﴿ قبل علم: ممدوح به شرط عالمانه بودن

﴿ بعد علم: مذموم و عامل فساد

● آیه شریفه ۶۱

﴿ لَنْ نَصْبِرَ:

﴾ بی حرمتی در سوال:

﴿ استفاده از کلمه «لَنْ»

﴿ درخواست تبدیل نه تتمیم نعمت

﴿ استفاده از «ربک» به جای «ربنا»

﴿ لحن خداوند در پاسخ ایشان

﴿ درخواست خلاف منویات حضرت(ع)

﴿ طعام واحد:﴾

﴿ مفهوم شناسی:﴾

﴿ طعام: خوراکی

﴿ طَعْم: خوردن

﴿ طَعْم: مزه

﴿ واحد:﴾

﴿ وحدت عددی نیست

﴿ وحدت سنخی است

﴿ فادع...الارض:﴾

﴿ ادع لنا: عدم امکان عادی

﴿ یخرج:

﴿ جزم علمی به دعای حضرت

﴿ توقع مصرانه بنی اسرائیل

﴿ تنبت الارض: انتساب به زمین

﴿ استبدلون... ﴾

﴿ مفهوم:

﴿ بدون حرف جر

﴿ با حرف جر

﴿ انواع تبدیل:

﴿ تغییر صورت یا هویت

﴿ بذل یکی و اخذ دیگری

﴿ تصویر تبدیل:

﴿ برتری من و سلوی در:

﴿ لذیذتر بودن

﴿ نیروبخش تر بودن

﴿ سهل الهضم تر بودن

﴿ متعلق خیر و ادنی:

﴿ خیر: زندگی ساده روستایی...

﴿ ادنی: زندگی پیچیده شهری...

﴿ تفاوت:﴾

- ﴿ من و سلوی: نقد و بالفعل، بدون رنج و زحمت
- ﴿ درخواست: بالقوه، همراه رنج و زحمت

﴿ تفاوت:﴾

- ﴿ نعمت موجود: فراوان، مستقل، با عزت
- ﴿ درخواست: محدود، اشتراکی، با درگیری

﴿ خیر:﴾

- ﴿ گاهی مقابل شر
- ﴿ گاهی مقابل دنائت

﴿ اهربطوا:﴾

﴿ امر به هبوط:﴾

﴿ توبیخی

﴿ تعجیزی

﴿ مکان هبوط:﴾

﴿ بیت المقدس

﴿ شهری نامعلوم در شام یا غیر آن

﴿ شهری از شهرهای شام

﴿ مصر معهود فرعون

﴿ ضربت علیهم:﴾

﴿ تعدیه ضرب با علی: مفید سلطه

﴿ احتمالات مفهومی:﴾

﴿ ضرب الخیمه

﴿ ضرب الدرهم

﴿ «هم»: نژاد بنی اسرائیل

﴿ ذله:﴾

﴿ مفهوم: نرمش آمیخته با خواری

﴿ رابطه ذله و مسکنه:

﴿ اختلاف:

﴿ ذله: خفت درونی

﴿ مسکنه: خفت بیرونی

﴿ اشتراک: عدم مناعت طبع

﴿ تکمله:﴾

- ﴿ اصل عزت و ذلت به دست خداوند است
- ﴿ نشان دادن راه عزت و ذلت توسط خداوند
- ﴿ معرفی اعزه و اذله توسط خداوند
- ﴿ تفاوت:
- ﴿ گناه: ظاهر: لذیذ، باطن: ذلت
- ﴿ طاعت: ظاهر: سخت، باطن: عزت
- ﴿ بزرگترین عامل ذلت: تکبر

﴿ مسکنه:

﴿ مفهوم: خفت و ذلت عیان

﴿ انواع:

﴿ ممدوح: سکون سالک مقابل معبود و تحقق سکینه

﴿ مذموم: سکون مقابل حمله دشمن ظالم و زمینگیری

﴿ اقتضای عزت: تحمل مشقت

﴿ عزت ظاهری یهود:

﴿ ذلت در واقع

﴿ استثناء ذلت: حبل الله، حبل الناس

﴿ ذلک:﴾

﴿ دلالت: تبیین سنن الہی

﴿ مشارالیه:

﴿ ہر دو اشارہ بہ ذلت بنی اسرائیل

﴿ ذلک دوم: بیان علت قتل

﴿ ذلک دوم: اشارہ بہ نوع قتل

﴿ ذلک دوم: توضیح ابعاد قتل

﴿ یقتلون: ﴾

﴿ اهمیت موضوع

﴿ انواع قتل:

﴿ قتل بی واسطه

﴿ قتل با واسطه

● آیه شریفه ۶۲

اَهل کتاب:

اَ هادوا:

اَ مفهوم: یهودیان

اَ اسامی در قرآن:

اَ هادوا: ۱۰ بار

اَ هودا: ۳ بار

اَ الیهود: ۷ بار

﴿ وجه تسمیه:﴾

﴿ منسوب به «یهودا»﴾

﴿ مشتق از «هَوْد»﴾

﴿ مشتق از «تِهَوْد»﴾

﴿ نصاری:﴾

﴿ جمع:﴾

﴿ نصران و نصرانه

﴿ نصری

﴿ وجه تسمیه:﴾

﴿ منسوب به قریه «ناصر»

﴿ «نحن انصار الله»

صائبین:

مفهوم:

- مشتق از صباً به معنای خروج
- مشتق از صبا به معنای تمایل
- مشتق از صبع به معنای تعمید
- منتسب به صاب فرزند ادريس

« قرآن: مشرک، یهودی، نصاری، مجوس نبودند

« آشنایی قبلی اهل حجاز با صابئین

« عدم مخالفت صابئان با اسلام و رسول الله(ص)

« تردید در اهل کتاب بودن صابئان و احکامشان

« درباره صابئان:

- « فاقد دین خاصی بودند
- « عقایدشان ترکیبی از عقاید یهود و مجوس
- « قائل به وحدت اله بدون کتاب، نبی و ایمان به رسول الله
- « ملائک را می پرستیدند و رو به قبله نماز می خواندند
- « فرقه ای از اهل کتاب و قاری زبور حضرت داود (ع) بودند
- « طایفه ای از اهل کتاب بودند

« دلیل اختلاف:

- « اختلاف احکام کلامی و تفسیری ناظر به صابئان
- « اختلاف احکام فقهی ناظر به صابئان
- « اختلاف درباره محل زندگی صابئان
- « اختلاف درباره تاریخ زندگی صابئان

« اعتقادات:

- « خالق جهان: یکتا، ازلی، ابدی، نامحدود، غیرماده...»
- « پیرو حضرت آدم(ع) و سپس حضرت یحیی(ع)...»
- « متون: عبادت خدا و رد پرستش ستاره اما در عمل...»
- « رد نبوت توسط صابئان مندائی و قائل به واسطه...»
- « قائل به عذاب دائم و موقت اخروی و مسئولیت...»
- « مزج دین و سیاست توسط صابئان مندائی ولی...»
- « مبدا تقویم مندائی: خلقت آدم(ع) و عدم انحراف...»
- « کتابهای مقدس صابئان: کنز اربا، دراشه ادیهیا...»

﴿ تکمله:

﴿ قطعیت کفر برخی از اهل کتاب

﴿ هدف برخی اهل کتاب: ارتداد مسلمین

﴿ حکم اهل کتاب:

﴿ فقهی: رعایت شروط ذمه

﴿ کلامی: در گرو اتمام حجت

﴿ عمل صالحا:

﴿ رابطه ایمان و عمل صالح:

﴿ ایمان: اعتقاد، اقرار، عمل

﴿ عمل صالح:

﴿ مصداق پس از کلی

﴿ جزء مهم بعد کلی

﴿ دلالت عمل صالح بر نبوت

﴿ معیار عمل صالح: عقل و نقل

« اجرهم... ابدی:

« ما عندالله باق

« تلاقی لا خوف...:

« انقطاع قبل نیل

« انقطاع بعد نیل

﴿ لا خوف...:﴾

﴿ ماهیت: سلب سلب:﴾

﴿ خوف: نفی امنیت

﴿ حزن: نفی نشاط

﴿ تقابل:﴾

﴿ ضربت علیهم الذله و المسکنه

﴿ لا خوف علیهم و لا هم یحزنون

﴿ جمع بندی:

﴿ تفکیک:

﴿ تکوین: اختیار و اراده

﴿ تشریع: قبول دین خاتم

﴿ ضرورت جمع:

﴿ جنبه سلبی: نساء ۱۲۳

﴿ جنبه ایجابی: بقره ۶۲

﴿ تفاوت: ﴾

﴿ عمل طالح: صرف ارتکاب

﴿ عمل صالح: حسن فعلی و فاعلی

﴿ تکمله:

﴿ عدم نیل خیر کافر به بهشت

﴿ استثناء:

﴿ مرگ پس از اسلام

﴿ تطهیر با آتش

« فقدان اثر جنسیت در کمال

« تساوی:

« افراد و اشخاص در برابر قانون الهی

« اقوام و نژادها در برابر قانون الهی

« ارباب ملل و ادیان در برابر قانون الهی

﴿ ابطال پلورالیزم:

﴿ آیات قرآن مفسر هم:

﴿ دین: فقط اسلام

﴿ شرط ایمان به حضرت

﴿ جمع اهل کتاب و کفر

﴿ سوال مومنان درباره اجدادشان

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب
العالمين